

RAHONAMENT, O COLOQUI NOU,
que pasá en lo Mercat, esperant los Caballets, en-
tre Tito Bufa-lampolla y Cènto el Cabút, lo du-
menge, onze de Setembre: en lo que referix aquell
tot lo que li ha susoít en los cinc mesos
que no shabíen vist.

PRIMERA PART.

Cènto.

QUÉ es açò, Bufa-lampolla?
ahon diables thas ficat?
pues ya fa mes de cinc mesos
quet creía soterrat.

Tito.

*Amigo, son cuentos largos:
he sido un gran Capitan.*

Cènto.

No escomences en lilayles,
ni à parlarme en castellá;
y aprofitém este dia:
pues gracias als Valencians,
han volgut que se celebre
al Senyor sacramentat
fent festa de *Desagravios*,
per les indígenes maldats
que en qui es gran Rey de Reys
fan fer los bugres gavaigs,
y mentres ve la Degolla,

cóntam quant thaja pasat,
desde que ens desipararem,
abans de estes novetats.

Tito.

Yo no tinc pèls en la llengua,
y així vaig à començar.
¿Ten recòrdes, quant Godòli
en la ratera agafat
lo tenia nòstre Rey?
pues yo diguí: aném allá.
A Madrit men vaig corrent,
que vull veure degollar
al Joricero guilopo,
causa de tots nòstres danys;
y en lo carro de la Alcora
me ajustí en lo tio Nas,
que portaba el antipagê
de un Caballer Maestrant,
que en uns atres companyeros
anaba à destornejar:—

Cènto.
Tornejat se diu, vitsòc;
y parla en mes propietat.

Tito.
Amic, apleguí à la cort,
y al instant que vaig entrar,
encontrí Dragons, Coçases,
Mamalucos dacaball,
que dien que era la guardia
de *Naboleon* malvat.

Mare de Deu, qué gentòla!
qué dimònis encarnats!
Los Madrilenyos tristòts;
pues huit dies fea ya,
que per orde superior
als Francesos entregat
se trobava el so Cadony.
Pues ¿y el Rey ahon sha ficat?
li preguntí à un sopalandes,
ques posá allí al meu costat.

Amigo, usté es forastero,
me respongué somicant;
ocurren muchas maldades:
sin Fernando estamos ya,
pues ha marchado à Balona.

Cènto.
Bayona es diu, animal.

Tito.
Si tornes à corregirme,
el fil se men anirá.
Prosequixc la relació.
Aquí gobierna Morat,
el Duque de Verde y Gleves:
algun asunto fatal
recelo de estos traydores.

Així estabem plificant,
quant sescomençá una çambra,
quel dimòni prepará...
cap sagrat, y quin tumulto,
tròns, lamentos y desmayos!

pues Francesos y Manolos
sescomencen à enredrar:
allí cau un Mamaluco;
un dragó de son caball
caygué de una cudolada,
que un obrer li va tirar,
que estava fent una casa:
y qué volteta pegá!
Cóm fugien los belitres!
lo mateix que rata al gat.
La pendència sencenia,
els carrers alborotats...
yo veent lo jòc tan calent,
de soleta vaig picar,
y à paso muy redoblado
el pòrt lo prenguí en lhostal.

Cènto.
Dia siempre desgraciado!
això fon à dos de Maig.

Tito.
Yo estava en les mehues glòries,
veent caure tant de gavaig:
en açò picá la mosca,
y escomençaren à entrar
per les pòrtes de Madrit
eixèrcits ben ordenats,
galabardèus à capoll,
canons, carros, Generals,
dimònis y mes dimònis,
quel infèrn va vomitar.
Y com nòstrons Madrilenyos
casi estaben desarmats,
fon precis el retirarse,
y abandonarèn lo camp.

Cènto.
Si nòstra tropa els ajuda,
pòt ser que de atre semblant
sacabara la funció.

Tito.
Yo per mí els vaig ajudar:

pues estant allí à la pòrta,
la tafarra sem calfá,
y agarrant lo meu bastó,
em veig vindre un parroquiá,
esmolador ò janfutre,
en un sablòt en la ma.
No aném fent la gatacumba,
diguí entre mi : voto à tal,
pera amaytinar à este
em sòbra fòrça en lo braç;
y veent non venien mes,
tal bastonada en lo cap
li peguí , quel seu sombrero
com una coca es jafá;
y ell dient *mondú , mondú*,
allí es quedá espatarrat,
lo mateix que una taleca.
En açò un atre vergant,
que venia per darrere,
una arruyxada em tirá,
que casi em buida el servell;
yo entonces sense dubtar
men vaig dret al Nicodèmus,
y sense que carregar
atra vegada poguera,
tal triunfo li vaig plantar,
quel volquí com un pollet,
y al infèrn va caminar.
Yan tenim dos , toca , Pere.
Deu quels haja perdonat.

Cènto.

Y despues te buscaríen,
pues manaben fusilar
à tots los ques recelaben
quels habien fet lo dany.

Tito.

Quem agarren de la cua:
pues à la nit , mamparat
dels carros que trahuen fem,
men fuigquí , y aní à parar

à Perales de Tajúna,
en casa dun Capellá,
ahon mestiguí dotce dies,
de la familia estimat,
hasta que volguí tornarmen;
pero en Tarrancó malvat
cayguí mal de unes grans febres:
me posí bò , y à agarrar
torní el camí pòc à pòc:
quant apenes vaig entrar
en lhostalòt de Requena,
em dihuen : grans novetats,
*Valenciano , hay en tu patria;
proclamado se halla ya
nuestro amado Don Fernando;
Cervellon es General
de las tropas valencianas;
alistamiento formal
de diez y seis à quarenta
se ha mandado publicar.*
Yo entonces tot ple de gòig,
estaba casi espantat,
y sense menjar un mòç,
en Chiva em vaig embocar.
Allí em contaren molt mes:
y sense titubejar,
sabent que Don Jusèp Caro
de un Regiment era Cap,
en ell me allistí corrent.
Allí encontrí à mon germá,
que era Sarquento primer:
qué besos , y quant de abrac
me donaren los gicòts !
Tots dien : Tito , à bufar,
y contar les aventures
que than susuit cabal.

Cènto.

Pues deíxe mòdo et trovares
en lo atac del Pla de Quart.

Tito.

Esos son otros cantares,
y despues que hajen pasat
los Caballets y Degolla,
que ya están en lo Mercat,
tornaré à nugar lo fil.

Cènto.

Pues este any van acaball,
los Reys Magos , segons dihuen,
en molta solemnitat,
llevant tots aquells penjolls.
y caballs tan destrocats.

Tito.

Conque no haurá tabalades
de aquella jusma infernal,
que pareixia la ronda
del Èspigol , cap sagrat;

y casi sempre el bastó
els fea salva real.

Mes ya siga així , ò com vullguen
los Sastres , pues que han pasat,
aném ara al bodegó,
y allí ens podrém embocar
uns bons tròços de llomello,
y un peròl de arròç y naps,
en alguns gotets de vi;
pues ya sabs quel vi sanc,
y fanc laygua en lo ventrell.

Cènto.

La rahó per dalt del cap
te salta : diném contents,
y en atra segona part
contarás punt per ahulla
tu expedicion militar.

FI DE LA PART PRIMERA.

